

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksessa on useita uudistuksia, jotka vahvistavat suomalaisen lukiokoulutuksen ja erityisesti opiskelijoiden asemaa. Lukiokoulutusta vahvistaviksi uudistuksiksi mainittakoon oppimisen tuen uudistukset ja taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädökset.

Luonnoksessa on myös lakimuutoksia, jotka voivat osoittautua päinvastaisiksi kuin lainsäätäjällä on alun perin ajatellut. Esimerkiksi pienten lukioiden rahoitusmallin liittäminen syrjäisyyslisään voi tuottaa arvaamattomia lopputuloksia. Suurimmalla osalla pienistä lukioista syrjäisyysluku ei välttämättä korreloi millään tavalla lukion opiskelijamäärän tai varsinkaan koulutuksen saavutettavuuden kanssa. Pienen lukiokoulutuksen järjestäjä myös turvaa alueellisesti laadukasta perusopetusta, kun yläkoulu ja lukio yhdessä tarjoavat päteville aineenopettajille riittävän tuntikehyksen. Tämä turvaa osaavan ja laadukkaan opetuksen myös pienissä lukioissa. Lukioverkon suuri harveneminen johtaisi pahimmillaan vakaviin haasteisiin perusopetuksen tuottamisessa. Lukiokoulutuksen alueellinen kattavuus on turvattava

Suomessa myös jatkossa.

Lukiokoulutuksen keskimääräiset yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Koulutuksen järjestäjäkohtaiset yksikköhinnat lasketaan lukiokoulutuksen keskimääräisen yksikköhinnan pohjalta. Valtio vähentää kuitenkin keskimääräisestä yksikköhinnasta rahoituslain 23 b §:n mukaisen euromäärän, joka on tällä hetkellä 996,13 €/opiskelija eli tänäkin vuonna yli sata miljoonaa euroa. Kuntaliiton tavoin Viitasaaren kaupunki pitää tärkeänä, että koulutuksen järjestämistä ja sivistyksellisiä oikeuksia uhkaava rahoitusleikkaus on poistettava.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset ovat pääasiassa kannatettavia. Oppivelvollisuuden laajentamisen jälkeen lukioiden opiskelijoiden taitotasossa on ollut nähtävissä suurta vaihtelua, eikä nykyisellä tuen ja erityisopetuksen järjestelmällä ole täysin kyetty vastaamaan tuen tarpeisiin.

Pedagogisesti esitys on erittäin kannatettava. Koulutuksen saavutettavuuden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin kannalta erityisopetukselle on suomalaisissa lukioissa aito tarve.

Taloudellisesta näkökulmasta uudistus tulee hankalaan aikaan.

Samanaikaiset muutokset lukioiden rahoitusmalliin voivat tuoda ennalta-arvaamattomia ongelmia erityisesti lukioissa, joissa on paljon tukea tarvitsevia opiskelijoita. Erityisopetuksen ja tukiopetuksen lisääminen lisää lukiokoulutuksen kustannuksia merkittävästi lukioissa, joissa tuen tarve on suuri.

Työvoiman saatavuus ja erityisesti pätevien erityisopettajien saatavuus on äärimmäisen heikko. Erityisopettajista on pulaa pääkaupunkiseudulla ja

kasvukeskuksissa. Syrjäseuduilla päteviä erityisopettajia voi olla käytännössä mahdotonta rekrytoida.

Toivomme, että hallitus ottaa tämän huomioon korkeakoulupoliittisia linjauksia valmistellessaan.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Emme kannata rahoitusperusteiden muuttamista esitetyllä tavalla. Kuntien syrjäisyysluvun ja lukioden rahoitustarpeen korrelaatio on pieni tai olematon. Rahoitusmallin muutos ei kannusta pieniä koulutusyksiköitä yhdistymään tai koulutuksenjärjestäjiä tekemään yhteistyötä, joten saavutettavia taloudellisia etuja mallissa on melko vähän.

Rahoitusmallin muutoksella ei näkemyksemme mukaan pystytä lisäämään koulutuksen saavutettavuutta tai vaikuttamaan lukiokoulutuksen valitsevien osuuteen.

Jos esitettyyn malliin päädytään, pyydämme hallitusta tarkastelemaan syrjäisyysluvun määrittämisen perusteita. Esimerkiksi Järvi-Suomessa ja rannikolla maantieteellinen etäisyys kunnan keskipisteestä on huono mittari todellisille etäisyyksille. Esimerkiksi Viitasaarella todelliset etäisyydet asutuskeskuksista kunnan väestölliseen keskipisteeseen saattavat olla linnun tietä mitattua kaksi tai kolme kertaa suuremmat.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Kansalliskielien aseman säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää englanninkielistä ylioppilastutkintoa suunniteltaessa.

Opetussuunnitelman sisältöjä suunniteltaessa toivomme harkittavan tarkkaan, millainen vaatimustaso tai toteutustapa äidinkieli ja kirjallisuus – oppiaineen oppimäärään liittyen asetetaan. Suomi toisena kielenä - oppimäärä on vaativa, mikä tarkoittaa sitä, että käytännössä englannin kielellä ylioppilastutkintonsa suorittavien täytyisi hallita myös suomen kieli sujuvasti. Tässä tapauksessa on harkittava, voisivatko he käytännössä

suorittaa koko ylioppilastutkintonsa suomeksi.

Kehotamme punnitsemaan myös, millaisia seurauksia englanninkielisellä ylioppilastutkinnolla on korkeakoulujen yhteishakuun liittyen. Englannin kielellä tutkintonsa suorittavilla tulisi olla yhtäläinen mahdollisuus hakeutua korkeakouluihin myös suomenkielisiin tutkinto-ohjelmiin. Jos opiskelija on suorittanut koko lukionsa englannin kielellä, on hänen suomen kielen taitonsa väistämättä eri tasolla kuin suomeksi opiskelleilla. Tämä asettaa heidän hyvin eriarvoiseen asemaan korkeakouluopintoihin siirryttäessä.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Esitys on kannatettava. Nykyinen viiden kokeen ylioppilastutkinto on raskas lukio-opiskelijoille, erityisesti niille, jotka tarvitsevat tukea oppimiseensa.

Taito- ja taideaineiden koejärjestelyjä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon koulutuksen järjestäjien erilaiset valmiudet ja mahdollisuudet koetilanteiden järjestämiseen.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Ehdotukset ovat kannatettavia.

7. Muut kommentit

Ei muita kommentteja.

Häkkinen Jouni
Viitasaaren kaupunki